

Baloghné Gyurgyovics Renáta

A jó vajda – Kooperatív óraterv a 10. évfolyamos Beás nemzetiségi nyelv és irodalom tanításához

Óraterv I.

A pedagógus neve: Baloghné Gyurgyovics Renáta

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Tantárgy: Beás nemzetiségi nyelv és irodalom

Osztály: 10.

Az óra témája: A vajda című olvasmány feldolgozása együttműködésen alapuló kooperatív tanulással

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra cél- és feladatrendszere:

- Tanulói munkák értékelése, önértékelés, mások munkáinak megismerése, értékelése.
- Tájékozódás a füzetben, tanórai jegyzetekben.

- Az otthoni tanulás elősegítése, gyakoroltatása.
- Tanulási technikák fejlesztése.
- Együttműködési készségek fejlesztése.
- Memória, vizuális memória fejlesztése.
- Nyelvtani és nyelvhelyességi készségek fejlesztése.
- Kommunikációs készségek fejlesztése. beszédkészség és beszédértés.
- Íráskészség, nyelvi közvetítő készség fejlesztése.

Fejlesztendő attitűd, készségek, képességek:

- Különféle tanulási célok megvalósulása érdekében működő közösségek kialakítása
- Az önálló ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási, döntési és értékelő képességek kialakítása, fejlesztése.
- Személyes tapasztalatokhoz juttatás az önálló tanulás folyamatáról.
- A saját megértési folyamatok egyre tudatosabb irányításának és ellenőrzésének kialakítása.
- Az empátia, tolerancia, és a szociális készségek fejlesztése.
- A tanuló egyén aktív gondolkodással, alkotó módon és sokoldalú együttműködéssel való eljuttatása az új ismeretek megszerzéséhez, megértéséhez és felhasználásához .

A tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok): Szövegértés, az olvasmány műfaji (mese) formai és tartalmi követelményeinek elsajátíttatása beás nyelven, szövegkohézió, fordítástechnika, jegyzetkészítés.

Az óra didaktikai feladatai: Az értő olvasás fejlesztése az olvasásfolyamat tapasztalati megerősítésével. A szövegértelmezés elmélyítése, a mélyebb jelentésrétegek feltárása az újra olvasások sorozatában. A szövegbeli tájékozódó képesség fejlesztése válogató (néma) olvasással. Jelentésteremtés és élménymegosztás, az együttműködés fejlesztése kooperatív technikák használatával. Az egyéni olvasatok exteriorizálása kreatív módszerekkel.

Szókincs bővítése. Hatékonyan fejleszti a kritikai gondolkodást: problémamegoldás, információkezelés, döntéshozás, ismeretek önálló szerzése, feldolgozása, értelmezése, elemzése és értékelése.

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv és irodalom, roma/cigány népismeret, informatika

Felhasznált források:

- Kerettanterv:
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelas_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani, letöltés: 2023. 10. 11
- Érettségi követelmények:
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2017/elo_idegen_nyelv_vk.pdf letöltés ideje: 2023. 10. 11
- Tankönyv: Orsós Anna: Beás nyelvkönyv, Pă lyimbă băjásilor. Kaposvár, 2010, letölthető:
http://janus.ttk.pt.e.hu/tamop/tananyagok/beas_nyelvkonyv/a_bes_nyelv_hangtana.html
- [letöltés ideje: 2023. 10. 11.](#)
- Orsós Anna: Beás-magyar kézisótár. Vorbé dă băjás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Magyar-beás kézisótár. Vorbé dă băjás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Beás- magyar igeszótár, Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Pécs, 2002
- Pálmáiné Orsós Anna: Felkészülési segédanyag a profex nyelvvizsgaközpont beás nyelvi vizsgájához, PTE BTK NTI, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2005

Dátum:

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
3 perc	Óra eleji szervezési feladatok Csoportalakítás Eszközök kiosztása, szerepkörök meghatározása.	Megbeszélés Tanári magyarázat Megfigyelés	Frontális osztálymunka	Filcek Ragasztó Olló Boríték tartalma: kép, szöveg, villámkártya, értékelőlap Füzet Tábla	A csoportalakítás direkt módon történik, azonos képeket húzókat egy csoportba kerültek. Fontos momentuma a kooperatív tanulásnak a szerepkörök kiosztása: Bágá számá! Tásj(Csendfelelős) Szkrijé zsjosz! Szkrijé (Jegyző) Ávény rágáz? Dobă (Időfelelős) Sjé szá-c ázsut? Ázsută (Feladatfelelős) 1. sz. mellékleten a képek megtalálhatóak.
10 perc	Ráhangolódás A. A csapatok nevet adnak maguknak, a kapott képek alapján. B. Feldarabolt szöveg sorrendbe állítása, majd szöveg elolvasása.	Megfigyelés Aktivizálás Gondolkodás Koncentráció Beszédkészség Olvasásértés Íráskészség Beszédértés Analizáció Beszédkészség	Csoportmunka Frontálismunka	Képek A3 lap Ragasztó Filcek Füzet Szöveg	Az előző órán tanult ismeretek felelevenítése a névadással, a képek egy már feldolgozott szöveghez kapcsolódnak. A tanulók a szétarabolt szöveget sorrendbe állítják, és elolvassák. Jelen idejű igék keresése szövegben. Tanuló felolvassa, bemutatja a tanult szöveget. 2. sz. mellékleten a szöveg megtalálható.
22 perc	Jelentésteremtés A vajda című olvasmány feldolgozása, értelmezése,		Egyénimunka Csoportmunka	Szöveg Füzet Szótár	Az érdeklődés fenntartása és a gondolkodás folyamatos aktivitásának biztosítása a szöveggel

	szövegértési feladatsor megoldása IKT eszközön, élménymegosztás, az együttműködés fejlesztése kooperatív technikák használatával. A. Szövegrészlet párosítása képekkel, és a képek sorrendbe állítása szöveg alapján B. Villámkártya-feladatok: A csapatok egymásnak feladatokat készítenek, és azt tovább küldik. majd megoldják, és kijavítják, értékelik C. Történet piramis: Történetpiramis készítés a megadott szempontok szerint: Műfaj (egy szó)	Ismétlő, gyakorló óra Előzetes ismeretek használata, gyakorlati alkalmazása, reflektálás az előzetes ismeretekre Olvasásértés Szövegértés Személyes felelősségvállalás, mások megértése Tolerancia Együttműködés Villámkártya Történetpiramis		Tábla Laptop Projektor Képek Szöveg Történetpiramis	és egymással folytatott dialogizálással, diák-diák interakciókkal, kooperatív tevékenységekkel, élménytechnikák alkalmazásával. A 4 db képet sorba rendezik és a szövegrészekkel párosítják, képtörténetet alkotva. 3. sz. mellékleten a képtörténet megtalálható A tanulók nem készen kapják a feladatokat, a szöveg megértésének ellenőrzése feladat alkotással történt, amely igaz-hamis és feleletválasztós, érettségi feladattípusokból állt. Az egyenlő hozzáférést biztosítva, a tanulók saját filcüket (színüket) használták, ezáltal nyomon követhető volt a tanulói munka. A szöveg lényeges narratív elemeinek (szereplők/tulajdonságaik, hely. idő cselekmény) és a köztük lévő összefüggéseknek, valamint a
--	---	---	--	--	---

	Főszereplő Tulajdonságai (két szó) Szereplők (három szó) Esemény leírása (4 kulcsszóval)				mese műfaji sajátosságainak azonosítása. Időkitöltő feladat 4. sz. mellékleten a történetpiramis megtalálható
5 perc	Reflektálás Redmenta: A tanultak rendszerezése, a szöveg megértésének ellenőrzése.	Beszédértés Beszédkészség Olvasásértés Íráskészség Hallásértés A tanultak alkalmazása Gondolkodási képesség IKT tanulás Redmenta	Egyénimunka Frontálismunka	Füzet Íróeszközök Táblakép Laptop Projektor Tablet	A feldolgozott szöveg egyénileg való gyakorlása IKT eszközön, az ismeretek ellenőrzése, és értékelése. 5. sz. mellékleten a redmenta megtalálható.
5 perc	Értékelés: csoporton belüli munka ellenőrzése és értelmezése. Csoportműködésének feltárása.	Visszacsatolás Megerősítés Ellenőrzés Értékelés Önértékelés	Frontális és csoportmunka	Értékelőlapok	Írásbeli és szóbeli értékelés. A csoporton belüli együttműködés, kapcsolatok elemzése a ponttáblázat és az értékelőlapok segítségével. 6. sz. mellékleten az értékelőlap megtalálható.

Módszertani reflexió és magyarázat az óratervhez

Az óraterv a „Vajda” című beás olvasmány feldolgozásán keresztül a beás nyelvi kompetenciák komplex fejlesztését célozza. A választott módszertan — a kooperatív tanulás — nem csupán a nyelvi készségek fejlesztését segíti, hanem a tanulók szociális, kommunikációs és kulturális kompetenciáit is gazdagítja.

1. Pedagógiai cél és szemlélet

Az óra kiindulópontja az anyanyelvi és kulturális identitás erősítése, valamint a beás nyelv használatának pozitív érzelmi megerősítése. A tanulók a közösségi együttműködés során nemcsak nyelvi tudásukat, hanem önkifejezési és problémamegoldó képességüket is fejlesztik. A tanítás alapja a tanulókörzpontú, élményalapú megközelítés, ahol az oktató facilitátorként, segítőként irányítja a tanulási folyamatot, miközben teret ad az önálló gondolkodásnak és az önértékelésnek.

2. A kooperatív technikák szerepe

A csoportalakítás és a szerepkörök kiosztása (csendfelelős, jegyző, időfelelős, feladatfelelős) a felelősségvállalás és az egyéni szerepvállalás kialakítását szolgálja. A módszer biztosítja az aktív részvételt, elősegíti a társas tanulást, valamint a tolerancia és empátia fejlődését. A tanulók a feladatok során egymás tudására támaszkodnak, így a tanulás közösségi élménnyé válik, ami különösen fontos a nemzetiségi oktatásban, ahol a közösségi identitás megélése a tanulási motiváció kulcsa.

3. Nyelvi és kognitív fejlesztés

A feladatok (szövegdarabolás, villámkártyák, történetpiramis, Redmenta-gyakorlás) integrált módon fejlesztik a nyelvi készségeket: olvasásértést, beszédkésztséget, íráskésztséget, valamint a nyelvi közvetítést. A digitális eszközök (IKT) alkalmazása — például Redmenta — hozzájárul a tanulói önállóság és a digitális kompetencia fejlődéséhez, valamint erősíti a motivációt.

4. Differenciálás és egyenlő hozzáférés

A színes filcek, önértékelő lapok és vizuális elemek használata lehetővé teszi az egyéni tanulási utak megkülönböztetését. Az óra szerkezete biztosítja, hogy a tanulók saját tempójukban haladhassanak, miközben közösen alkotnak és értékelnek. Ez különösen releváns a heterogén nyelvi háttérrel rendelkező beás tanulók körében.

5. Reflektív tanári szerep

A tanár az óra során megfigyelő és támogató szerepben van: irányítja a folyamatot, de a hangsúly a tanulók aktív részvételén és önreflexióján van. A Redmenta-gyakorlatok és az önértékelőlapok alkalmazása a formatív értékelést szolgálja, segítve a tanulókat abban, hogy felismerjék erősségeiket és fejlesztendő területeiket.

6. Módszertani reflexió

- Az óra felépítése jól illeszkedik a kompetenciaalapú oktatás elveihez.
- A kooperatív munkaformák támogatják a 21. századi készségek (kommunikáció, együttműködés, kritikai gondolkodás, kreativitás) fejlesztését.
- A digitális eszközök bevonása modern, motiváló tanulási környezetet teremt.
- A nemzetiségi tartalmak integrálása elősegíti a kulturális önazonosság megőrzését és a nyelvi revitalizációt.

7. Összegzés

A „Vajda” című olvasmány feldolgozása egy komplex tanulási folyamat, amely egyszerre fejleszti a beás nyelvi kompetenciát, az interkulturális érzékenységet és a szociális készségeket. A tanár szerepe ebben a folyamatban kulcsfontosságú: facilitátorként, értékközvetítőként és reflektív szakemberként vezeti a diákokat a nyelv és a kultúra mélyebb megértése felé.

Melléklet

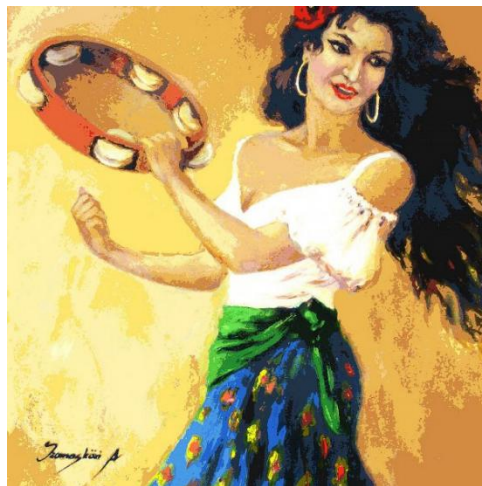
1. számú melléklet

<https://mek.oszk.hu/04300/04385/html/szuletes.htm> letöltés ideje: 2023. 11. 06

A. kép

B. kép

C. kép

<https://hu.m.wikipedia.org/wiki/Cig%C3%A1nyvajda>

D. kép

<https://www.kezimunkakellek.hu/termek/ciganylany-16902> letöltés ideje: 2023. 11. 06

zsák linkje: <https://stockfresh.com/image/677080/full-sack> letöltés ideje, 2023. 11. 06

2. **számú melléklet:** Pálmainé Orsós Anna: Felkészülési segédanyag a profex nyelvvizsgaközpont beás nyelvvizsgájához, PTE, BTK NTI, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2005 198.o.

Vojvodu

Odătă ăjrá on băjás. Áve o cîgánkă, káré ro mîndră-jrá, dá ro szîlasză-jrá. Pîn toc lukrá, je ákásză-jrá. Kînd cîgănu-j, szokru szo, szakră szá vinyé ákásză dîn lukru, átunsj szá szkulă, átunsj szá punye-n rînd.

Gîngyestyé odătă szokru szo: - C-ój árătă jo cijé! Vij fi tu ásă igyesă, kă rákétă.

Odătă îj zîsjé: _ Vojvodu dîn hălălânt szát umblă kăsîlye, sî káré nu lukră, p-álă táré-l bătý.

Nyivásztă nu-j înkrigye. Ádauzá szokru szo s-o tijet o bată grasză, s-o mérsz ákásză.

- Nyivásztă me! Tună repé-n szăkusztă máré, kă vinyé vojvodu dîn hălălânt szát!

Ku ásztă o băgăto on szák, j-o lyigăt gură szăkuluj, sî l-o pusz lîngă usă.

- Bună zuă omulyé!
- Sză fîj szănătosz, vojvodulyé! Dă îñ sjé járat jéstý?
- Ám vinyit szá văd, sjinyé lukră, sjinyé nu.
- Toc lukră, szá tyé áldăjăszkă Drăgu-l Domn, nyime nu patýé szá sádă ákásză.
- Dă îñ szăkusztă , sjé-j?- sî máré o luvit pă szăkulă ku bată. Átit o luvit pă szák, pîn cîgánkă sz-o pisăt.
- Véz, ocăřăgru ám băgăt îñ jél,dă ocăřă inkă ud ăj.
- Dă văd. Na, mă sî mă duk d-ăisj, mă duk ákásză.
- Du tyé numă, szá tyé ázsută Dimizou ăl bun!

Cîgánkă nu vigye, sjinyé szfătijestyé ánume. Kînd szokru szo o dăzlyigăt gură szăkuluj, o zîsz: - Jaj, kum m-o bătut vojvodu!- zîsjé cîgánkă.

Repé sz-o lăpădăt, o hăřănyit áloturilye, o făkut rînd, o fért dămănkăt. Pînsjé o vinyit szakră szá, kutotu-n rînd ăjrá.

Ăsă sz-o făkut cîgánkă szîlasză igyesă.

3. sz. melléklet: Képtörténet

1. kép-1. szövegrészlet

Odátă ajră on băjás. Áve o cîgánkă, káré ro mîndră-jră, dă ro szîlasză-jră. Pîn toc lukrá, je ákásză-jră.
Kînd cîgănu-j, szokru szo, szakră sză vinyé ákásză dîn lukru, átunsj sză szkulă, átunsj sză punye-n rînd.
Gîngyestyé odátă szokru szo: - C-oj árătă jo cijé! Vij fi tu ásă igyesă, kă rákétă.

2. kép- 2. szövegrészlet

Odătă îj zîsjé: _ Vojvodu dîn hălălânt szát umblă kăşîlye, sî káré nu lukră, p-álá táré-l bátyé.

Nyivásztá nu-j înkrigye. Ádauzá szokru szo s-o tijet o bată grasă, s-o mérsz ákásză.

- Nyivásztá me! Tună repé-n szákusztá máré, kă vinyé vojvodu dîn hălălânt szát!
Ku ásztá o băgáto on szák, j-o lyigát gurá szákuluj, sî l-o pusz lîngă usă.

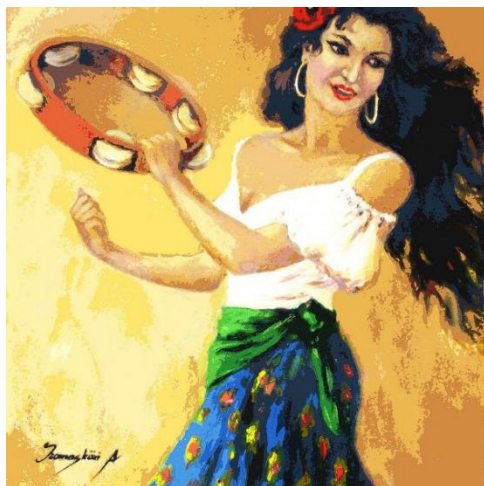

3.kép - 3. szövegrészlet

- Bună ziua omulyé!
- Sză fîj szănătosz, vojvodulyé! Dá în sjé járat jésty?
- Ám vinyit sză văd, sjinyé lukră, sjinyé nu.
- Toc lukră, sză tyé áldájáskă Drágu-l Domn, nyime nu patyé sză sádă ákásză.
- Dá în szákusztă , sjé-j?- sî méré o luvit pă szákulá ku batá. Átit o luvit pă szák, pîn cîgánkă sz-o pisát.
- Véz, ocărăgru ám băgát în jél,dá ocără inká ud äj.
- Dá văd. Na, má sî mă duk d-áisj, mă duk ákásză.
- Du tyé numá, sză tyé ázsută Dimizou äl bun!

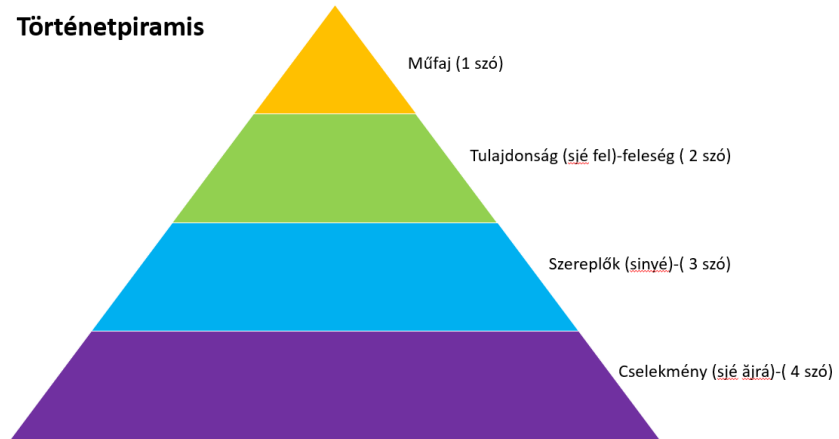
4. kép-4. szövegrészlet

Cîgánkă nu vigye, sjinyé szfătijestyé ánume. Kînd szokru szo o dăzlyigát gurá szákuluj, o zîsz: - Jaj, kum m-o bătut vojvodu!- zîsjé cîgánkă.
Repé sz-o lăpădát, o hărănyit áloturilye, o făkut rînd, o fêrt dămănkát. Pînsjé o vinyit szakră szá, kutotu-n rînd äjrá.
Ásá sz-o făkut cîgánkă szîlasză igyesă.

4.számú melléklet- Történetpiramis

Történetpiramis

5. **számú melléklet-** Redmenta- megoldásokkal: direkt cím: beás103, link:
https://app.redmenta.com/be%C3%A1s103?utm_source=redmenta&utm_medium=worksheet&utm_campaign=worksheet_share

Név, osztály:

Vojvodu

Értékelés: ____/34 pont

1) Keresd meg a szavak jelentését, és párosítsd össze!

____/4 pont

1) szakră

2) bată grasă

3) sz lasă

4) d n hălălânt szăt

1) anyós

2) vastag bot

3) lusta

4) a másik faluból

2) Tedd sorrendbe a mondatokat a történések szerint!

____/5 pont

1) P n toc lukrá, je ákásză-jrá.

2) Ádauză szokru szo s-o tîjet o bată grasă, s-o mérsz ákásză.

3) C gánkă nu vigye, sjînyé szfătijestyé ánume.

4) Átit o luvit pă şák, p n c gánkă sz-o pisăt.

5) P nsjé o vinyit szakră şă, kutotu-n r nd äjrá.

3) Döntsd el, hogy igazak vagy hamisak-e az alábbi állítások!

____/5 pont

Odătă ajră on ungur.

☐ Igaz

☒ Hamis

C gânkă ro m ndră-jră, s ro igyesă.

☐ Igaz

☒ Hamis

C gânkă n szák sz-o băgăt.

☒ Igaz

☐ Hamis

Szokru o tijet o bată lungă.

☐ Igaz

☒ Hamis

C gânkă sz-o făkut igyesă.

☒ Igaz

☐ Hamis

4) Sje áve băjasu?

____/1 pont

☒ o c gânkă

☐ o urtákă

5) Sje fel o foszt c gânkă?

____/3 pont

☒ m ndră

☐ ur tă

☒ sz lasză

☒ igyesă

☐ băt rnă

6) Sje o g nyit szokru szo?

____/2 pont

☒ C-oj árătă jo cijé!

☒ Vij fi tu ásă igyesă, kă rákétă.

☐ Ro mi drág dă nyivásztă me!

☐ Ásztăz aj férb álu nyivásztă me!

7) Hungyé o tunát nyivásztá?

____/1 pont

☒ n szák ☐ n birt

8) Sjë o z sz szokru, sjë jestyé n szák?

____/1 pont

☒ Véz, ocără gru ám băgăt n jël,dă ocără inká ud äj. ☐ Véz, ocără kukuruz ám băgăt n jël,dă ocără inká ud äj.

9) Dă sjë o foszt ud száku?

____/1 pont

☐ Dájă kă mult äjrá plajë. ☐ Dájă kă o szpălăt száku. ☒ Dájă kă sz-o pisăt nyivásztá.

10) K nd o mérsz ákásză vojvodu sjë o făkut nyivásztă?

____/4 pont

☒ repë sz-o lăpădăt ☒ o hărănyit áloturilye ☐ sz-o kulkăt ☒ o făkut r nd ☒ o fërt dămănkăt

11) Keresd meg a rokonértelmű jelentését!

____/7 pont

☐ 1 băjăs ☐ 2 c gănkă ☐ 3 m ndră ☐ 4 sz lasză ☐ 5 o luvit ☐ 6 repë ☐ 7 o hărănyit
☐ 1 c găn ☐ 2 băjăsică ☐ 3 frumasă ☐ 4 lényává ☐ 5 o bătut ☐ 6 ostro ☐ 7 o dát sză măn nkă

6. számú melléklet- Értékelőlapok

Önértékelőlap

Binyé ány lukrát ku unápáltu.	1	2	3	4	5
Jo binyé ám lukrát.	1	2	3	4	5
Binyé m-ám szîmcît.	1	2	3	4	5
Ám băgát számá uvig.	1	2	3	4	5